CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
юридичний факультет
кафедра приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
_____
д.ю.н., проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«__» _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

СІМЕЙНЕ ПРАВО
Вибіркова навчальна дисципліна

Освітня програма: Право
Спеціальність: 081 Право
Галузь знань: 08 Право
Рівень вищої освіти: перший бакалаврський
Факультет: юридичний
Мова навчання: українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни *«Сімейне право»* складена відповідно до Освітньої програми «Право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право.

Розробник: Процьків Наталія Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:
Процьків Наталія Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри приватного права
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

Завідувачка кафедри _____ д.ю.н., проф. Ніна ГЕТЬМАНЦЕВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету _____ PhD, ас. Лаура БЗОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Мета навчальної дисципліни. Метою викладання курсу "Сімейне право України" є формування у майбутніх юристів основ знань про основні інститути сімейного права, їх юридичну природу та особливості реалізації. Знання та вміння, отримані під час вивчення даної навчальної дисципліни необхідні для професійної та практичної підготовки фахівця.

Пререквізити - вивчення курсу «Сімейне право» передбачає наявність базового рівня знань студентів з загальної та особливої частин цивільного права України, а також конституційного, земельного, адміністративного, міжнародного приватного та цивільно-процесуального права.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Здобувачі вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни повинні володітинаступними загальними і спеціальними компетентностями:

Загальні компетентності:

- здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1);
- здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2).;
- здатності діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК10);
- здатності усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК12).

Спеціальні компетентності:

- Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. (СК3);
- Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини. (СК4)
- Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України (СК6);
- Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право (СК7);
- Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. (СК10).
- Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. (СК11).
- Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (СК13);
- Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. (СК14).
- Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. (СК15).
- Знання основ медіації, переговорів та арбітражу, інших альтернативних засобів вирішення конфліктів та здатність застосовувати їх (СК19).

Результати навчання здобувачів вищої освіти направлені на:

- Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини (РН 2);
- Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю (РН 5);
- Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (РН 6);
- Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло (РН 12);
- Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. (РН15)
- Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки. (РН20)
- Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (РН 21);

- Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях. (РН22)
- Застосовувати під час вирішення правових казусів прецедентну практику ЄСПЛ, європейського суду справедливості, інших європейських та міжнародних судів та вітчизняну практику (РН23).

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	3	90	14	14	-	-	60	2	залік
Заочна	3	5	3	90	4	4	-	-	82	-	залік

СТРУКТУРА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права. Шлюб.**											
Тема 1. ***Поняття сім'ї та сімейного права.***	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 2. ***Сімейні правовідносини.***	5		1	-	-	4	5	-	-	-	-	5
Тема 3. ***Шлюб.***	8	1	1	-	-	6	8	1	1	-	-	6
Тема 4. ***Припинення шлюбу.***	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 5. ***Особисті немайнові та майнові правовідносини подружжя.***	20	4	4	-	2	10	20	1	1	-	-	18
Разом за ЗМ1	45	7	8	-	2	28	45	2	2	-	2	41

Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Правовідносини між батьками та дітьми. Влаштування дітей позбавлених батьківського піклування.											
Тема 1. ***Особисті немайнові відносини батьків та дітей.***	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 2. ***Майнові правовідносини батьків та дітей.***	12	2	2	-	-	8	12	1	1	-	-	10
Тема 3. ***Опіка та піклування.***	7	1	-	-	-	5	7			-	-	7
Тема 4. ***Усиновлення.***	8	1	1	-	-	6	8		1	-	-	7
Тема 5. ***Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу. Патронат.***	8	1	1	-	-	6	8			-	-	8
Разом за ЗМ 2	45	7	6	-	-	30	45	2	2	-	-	41
Усього годин	90	14	14	-	2	60	90	4	4	-		82

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕЛІКОМ ПИТАНЬ

№	Назва теми з основними питаннями
1	**Поняття сім'ї та сімейного права**. Поняття сімейного права. Предмет сімейного права. Характерні риси та особливості відносин, що регулюються сімейним правом. Метод регулювання сімейно – правових відносин. Принципи сімейного права. Структура та джерела сімейного права. Місце сімейного права в системі сучасного права України. Місце міжнародно – нормативних актів в системі сімейного законодавства.
2	**Сімейні правовідносини.** Сімейні правовідносини: поняття, види, суб'єкти та об'єкти. Правоздатність та дієздатність в сімейному праві. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Здійснення та захист сімейних прав. Строки в сімейному праві.
3	**Шлюб.** Поняття шлюбу за сімейним законодавством України. Умови укладення шлюбу. Перешкоди для укладення шлюбу Порядок укладення шлюбу. Державна реєстрація укладення шлюбу. Значення державної

	реєстрації шлюбу. Особливості укладення шлюбу із засудженими. Особливості укладення шлюбу із іноземним елементом. Недійсність шлюбу.
4	**Припинення шлюбу.** Поняття, підстави та порядок припинення шлюбу. Розірвання шлюбу в органах РАЦСу за спільною заявою подружжя. Розірвання шлюбу в органах РАЦСу за заявою одного з подружжя. Розірвання шлюбу в судовому порядку. Правові наслідки припинення шлюбу. Встановлення режиму окремого проживання подружжя. (інститут сепарації).
5	**Особисті немайнові та майнові правовідносини подружжя.** Поняття та загальна характеристика особистих правовідносин подружжя. Законний режим майна подружжя Особиста приватна власність одного з подружжя Спільна сумісна власність подружжя. Договірний режим майна подружжя. Поділ спільного майна подружжя. Підстави, порядок та умовизвернення стягнення на майно подружжя. Аліментні зобов'язання подружжя.
6	**Особисті немайнові відносини батьків та дітей**. Поняття батьківських прав і обов'язків. Підстави виникнення батьківських прав і обов'язків. Види батьківських прав і обов'язків. Порядок встановлення походження дитини. Порядок встановлення батьківства. Порядок реєстрації народження дитини. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав. Порядок поновлення в батьківських правах. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.
7	**Майнові правовідносини батьків та дітей.** Умови та порядок стягнення аліментів на дітей. Обов'язки повнолітніх дітей щодо батьків. Аліментні обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Права батьків і дітей на майно.
8	**Опіка та піклування.** Історія становлення інституту опіки та піклування. Поняття, правова сутність та мета встановлення опіки та піклування. Порядок встановлення опіки (піклування). Органи, уповноважені приймати рішення про встановлення опіки (піклування), призначення опікуна (піклувальника). Підстави встановлення опіки (піклування) над дітьми. Права та обов'язки опікунів (піклувальників). Звільнення опікунів (піклувальників) від виконання своїх обов'язків. Припинення опіки (піклування).
9	**Усиновлення.** Поняття усиновлення. Суб'єкти усиновлення. Надання згоди на усиновлення: суб'єкти, порядок та форма. Порядок усиновлення. Особливості судового порядку розгляду справ про усиновлення. Обставини, які враховує суд, постановляючи рішення про усиновлення. Правові наслідки усиновлення. Право на таємницю усиновлення. Нагляд за дотриманням прав дитини, яка усиновлена. Підстави, порядок та правові наслідки визнання недійсним усиновлення. Підстави, порядок та правові наслідки скасування усиновлення.
10	**Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу. Патронат.** Патронат як особлива форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Опіки та піклування і патронатний вихователь. Їх права та обов'язки. Прийомна сім'я: поняття, особливості створення. Договірні засади регулювання відносин Правовий статус прийомних батьків. Дитячий будинок сімейного типу: поняття, відмінності від інших форм влаштування дітей,позбавлених батьківського піклування.

	Фактичне виховання. Особливості правового статусу вітчима (мачухи). Проблеми законодавчого регулювання даних відносин.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПЕРЕЛІКОМ ПИТАНЬ

№	Назва теми (питання/завдання)
1	**Тема: Поняття сім'ї та сімейного права**. Поняття сімейного права. Предмет сімейного права. Характерні риси та особливості відносин, що регулюються сімейним правом. Метод регулювання сімейно – правових відносин. Принципи сімейного права. Структура та джерела сімейного права. Місце сімейного права в системі сучасного права України. Місце міжнародно – нормативних актів в системі сімейного законодавства.
2	**Тема: Сімейні правовідносини.** Сімейні правовідносини: поняття, види, суб'єкти та об'єкти. Правоздатність та дієздатність в сімейному праві. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Здійснення та захист сімейних прав. Строки в сімейному праві.
3	**Тема: Шлюб.** Поняття шлюбу за сімейним законодавством України. Умови укладення шлюбу. а) юридичний зміст взаємної згоди осіб, які вступають в шлюб. б) шлюбний вік. Підстави та юридичні наслідки його зниження Перешкоди для укладення шлюбу Порядок укладення шлюбу. Державна реєстрація укладення шлюбу. Значення державноїреєстрації шлюбу. Особливості укладення шлюбу із засудженими. Особливості укладення шлюбу із іноземним елементом. Недійсність шлюбу: а) підстави та порядок визнання шлюбу недійсним; б) особи, які мають право вимагати визнання шлюбу недійсним;в) обставини, які усувають недійсність шлюбу; г) правові наслідки визнання шлюбу недійсним.
4	**Тема: Припинення шлюбу.** Поняття, підстави та порядок припинення шлюбу. Розірвання шлюбу в органах РАЦСу за спільною заявою подружжя. Розірвання шлюбу в органах РАЦСу за заявою одного з подружжя. Розірвання шлюбу в судовому порядку. Питання, які вирішуються судом при винесенні рішення про розірвання шлюбу. Момент припинення шлюбу. Правові наслідки припинення шлюбу. Поновлення шлюбу. Встановлення режиму окремого проживання подружжя. (інститут сепарації). Підстави, порядок та правові наслідки встановлення режиму окремого проживання.
5	**Тема: Особисті немайнові та майнові правовідносини подружжя.** Поняття та загальна характеристика особистих правовідносин подружжя. Законний режим майна подружжя Особиста приватна власність одного з подружжя Спільна сумісна власність подружжя. Договірний режим майна подружжя. Поділ спільного майна подружжя.

	Підстави і порядок поділу спільного майна подружжя. Способи поділу майна в судовому порядку. Відповідальність подружжя по зобов'язаннями. Підстави, порядок та умови звернення стягнення на майно подружжя. Аліментні зобов'язання подружжя.
6	**Тема: Особисті немайнові відносини батьків та дітей**. Поняття батьківських прав і обов'язків. Підстави виникнення батьківських прав і обов'язків. Види батьківських прав і обов'язків. Порядок встановлення походження дитини. Порядок встановлення батьківства. Порядок реєстрації народження дитини. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав. Порядок поновлення в батьківськихправах. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.
7	**Тема: Майнові правовідносини батьків та дітей.** Умови та порядок стягнення аліментів на дітей. Обов'язки повнолітніх дітей щодо батьків. Аліментні обов'язки інших членів сім'ї тародичів. Права батьків і дітей на майно.
8	**Тема: Опіка та піклування.** Історія становлення інституту опіки та піклування. Поняття, правова сутність та мета встановлення опіки та піклування. Порядок встановлення опіки (піклування). Органи, уповноважені приймати рішення про встановлення опіки (піклування), призначення опікуна (піклувальника). Підстави встановлення опіки (піклування) над дітьми. Права та обов'язки опікунів (піклувальників). Звільнення опікунів (піклувальників) від виконання своїх обов'язків. Припинення опіки (піклування).
9	**Тема: Усиновлення.** Поняття усиновлення. Суб'єкти усиновлення. Надання згоди на усиновлення: суб'єкти, порядок та форма. Порядок усиновлення. Особливості судового порядку розгляду справ про усиновлення. Обставини, які враховує суд, постановляючи рішення про усиновлення. Правові наслідки усиновлення. Право на таємницю усиновлення. Нагляд за дотриманням прав дитини, яка усиновлена. Підстави, порядок та правові наслідки визнання недійсним усиновлення. Підстави, порядок та правові наслідки скасування усиновлення.
10	**Тема: Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу. Патронат.** Патронат як особлива форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття та специфіка договору патронату як сімейно-правового. Порядок укладення та форма договору патронату. Опіки та піклування і патронатний вихователь. Їх права та обов'язки. Дитина як третя особа, на користь якої укладається договір патронату Зміст патронату. Послуги по вихованню дитини як предмет договору Підстави, порядок та правові наслідки зміни, припинення договору патронату, визнання його недійсним Прийомна сім'я: поняття, особливості створення. Договірні засади регулювання відносин Правовий статус прийомних батьків. Дитячий будинок сімейного типу: поняття, відмінності від інших форм влаштування дітей,позбавлених батьківського піклування. Договір про створення

	дитячого будинку сімейноготипу. Правовий статус батьків-вихователів. Підстави, порядок та правові наслідки припинення діяльності дитячого будинку сімейноготипу. Фактичне виховання. Особливості правового статусу вітчима (мачухи). Проблеми законодавчого регулювання даних відносин.

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

	Завдання до тем
1	**Договірний режим майна подружжя** Розкрити тему «Правова природа шлюбного договору» Особливості змісту договору про поділ майна ***Вид роботи*** *- Підготувати проєкти договорів*

ЗАВДАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№	Завдання для самостійної роботи	Кількість год.
1	Захист сімейних правовідносин. Форми захисту сімейних прав. Способи захисту сімейних прав. Міжнародно-правовий захист сімейних прав. ***Вид роботи*** *- Підготувати презентацію*	10
2	Договори в сімейному праві. Особливості укладення договорів, спрямованих на регулювання майнових правовідносин подружжя Договірне регулювання відносин фактичного подружжя. ***Вид роботи*** *- Підготувати проєкти договорів*	10
3	Сімейні відносини з іноземним елементом. Особливості укладення та припинення шлюбу з іноземними громадянами та особами без громадянства. Стягнення аліментів за кордоном. Усиновлення дітей іноземцями. ***Вид роботи*** *- Підготувати презентацію*	10
4	Правове регулювання сурогатного материнства. Правова природа сурогатного материнства. Зміст договору про сурогатне материнство. Недоліки програми сурогатного материнства та шляхи їх уникнення. ***Вид роботи*** *- Підготувати проєкт договору*	10
5	Юридичні факти в сімейному праві. Дії та бездіяльність в сімейному праві. Юридичні події в сімейному праві. Дефектні юридичні факти. ***Вид роботи*** *- Підготувати реферат*	10
6	Захист прав дітей, позбавлених батьківського піклування. Соціальний захист прав дітей, позбавлених батьківського піклування Захист майнових прав дітей. ***Вид роботи*** *– Підготувати аналіз судової практики*	10
	Разом	60

Критерії оцінювання самостійної роботи

Бали	Критерії
5 балів	Робота виконана в повному обсязі, оформлена згідно з

	вимогами. Містить глибокий аналіз теорії та практики, залучено додаткові джерела, продемонстровано власні обґрунтовані висновки.
4 бали	Завдання виконано в повному обсязі та грамотно. Студент вірно володіє юридичною термінологією, проте припускається незначних неточностей чи помилок в оформленні.
3 бали	Завдання виконано в повному обсязі. Проте робота містить переважно базовий матеріал із незначними елементами самостійного критичного аналізу чи помилками в оформленні
2 бали	Тема розкрита поверхнево, обсяг мінімально допустимий. Студент володіє лише базовими поняттями, припускається помилок у логіці викладу чи використанні термінів.
1 бал	Робота демонструє лише поверхневі знання. В роботі не використані нормативні документи.
0 балів	Робота скопійована (плагіат) або містить грубі помилки, що свідчать про повне незасвоєння теми. Потребує обов'язкового перескладання.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються інноваційні освітні технології: інформаційно-комунікаційні, технології студентоцентрованого навчання; проєктна діяльність; традиційні та інтерактивні форми і методи навчання, серед яких: лекція-візуалізація, проблемна лекція, семінар-дискусія, семінар-діалог, самостійно-дослідницька робота, аналіз і рішення ситуативних задач та ін.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю (експрес-опитування, індивідуальне опитування, фронтальне опитування, тестування, письмові/контрольні роботи, проєкти (наскрізні; індивідуальні та командні; дослідницько-творчі та ін., аналітичні звіти; реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань і досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; інші види індивідуальних та групових завдань.

Форма підсумкового контролю – залік.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У МЕЖАХ ОП «ПРАВО» З НАВЧАЛЬНОЇ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІМЕЙНЕ ПРАВО»

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу вищої освіти виставляються оцінки за національною (традиційною) шкалою відповідно до затверджених критеріїв оцінювання затверджених на засіданні кафедри приватного права з урахуванням Положення «Про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича».

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання під час практичного заняття	Критерії оцінювання
5 балів	Студент бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття; в повному обсязі володіє здатністю застосовувати знання завдань, принципів, доктрини корпоративного права та його правових інститутів; вільно самостійно та аргументовано викладає особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно

	розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань; демонструє здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності; логічно визначає належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, провівши збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, доступних інформаційних технологій і баз даних; володіє здатністю до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації; логічно, критично і системно аналізує документи, розуміє їх правовий характер і значення. Правильно вирішив усі практичні завдання
4 бали	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал заняття; достатньо повно володіє здатністю застосовувати знання завдань, принципів, доктрини корпоративного права та його правових інститутів; викладає особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права під час усних виступів та письмових відповідей; в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; логічно визначає належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, провівши збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, доступних інформаційних технологій і баз даних; володіє здатністю до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації; логічно, критично і системно аналізує документи, розуміє їх правовий характер і значення. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість практичних завдань
3 бали	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми; в цілому володіє здатністю застосовувати знання завдань, принципів, доктрини корпоративного права та його правових інститутів; фрагментарно викладає особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; намагається викладати основний зміст навчального матеріалу під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, доступних інформаційних технологій і баз даних, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища. Правильно вирішив половину практичних завдань
2 бали	Студент не в повному обсязі опанував навчальний матеріал теми; не в повному обсязі володіє здатністю застосовувати знання завдань, принципів, доктрини корпоративного права та його правових інститутів; не знає наукових фактів, визначень; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності; майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення,

	практичні навички не сформовані. Правильно вирішив меншість практичних завдань
1 бал	Студент частково володіє здатністю застосовувати знання завдань; не в змозі викласти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права, зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі практичні завдання
0 балів	Студент не володіє здатністю застосовувати знання завдань, принципів, викласти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права; не спроможний викласти навчальний матеріал з дисципліни; відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані; не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного практичного завдання

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Підготовка творчих завдань (есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе – це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

2 бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об’єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

1 бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Примітка: При виставленні модульної оцінки (балів) враховується якість виконання

студентами індивідуальних завдань, їх виступи, активність у дискусії на практичному і лекційному заняттях, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)										Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	50	100
2	3	5	5	10	7	8	4	3	3		

Т1, Т2 ... Т9 – теми змістових модулів.

КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ У МЕЖАХ ОП «ПРАВО» З НАВЧАЛЬНОЇ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІМЕЙНЕ ПРАВО» ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінки (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	Fx (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F(1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні нормативно-правових актів, судової практики та спеціальної літератури. Прояви уміння застосування набуті знання до конкретних суспільно-економічних ситуацій та здібності аналізу джерел вивчення даного курсу.

80-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні.

70-79 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Тобто знав нормативно-правовий акт та судову практику але не знав інформації, що міститься у спеціальній літературі, чи інформації, яка міститься у інших джерелах. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах.

60-69 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу.

50-59 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни.

0-49 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з курсу.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

1. Охарактеризуйте підстави виникнення сім'ї. Проведіть класифікацію юридичних фактів у сімейних правовідносинах.
2. Назвіть форми державної підтримки сім'ї.
3. Які відносини між членами сім'ї знаходяться поза сферою дії сімейного законодавства?
4. Чи допускаються законом обмеження прав фізичних осіб в сімейних відносинах?
5. Що таке рідство та свояцтво? В чому полягає їх юридичне значення.
6. Які підстави застосування до сімейних правовідносин норм міжнародного права?
7. Розкрийте принцип пріоритетного застосування правил міжнародних договорів до сімейних правовідносин.
8. У яких випадках участь органів опіки та піклування обов'язкова при розгляді сімейних спорів?
9. Визначте юридичні ознаки шлюбу.
10. Які існують перешкоди для укладення шлюбу?
11. За яких умов один з подружжя може вважатися добросовісним?
12. Припинення шлюбу в разі його розірвання та визнання фіктивним: відмінності за правовими наслідками.
13. Особливості розірвання шлюбу в період вагітності дружини та протягом року з моменту народження дитини.
14. Можливість застосування та значення строку для примирення подружжя.
15. Скасування рішення суду про розірвання шлюбу.
16. Юридичні наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя.
17. Проаналізуйте особливості прояву рівності прав та обов'язків подружжя.
18. Визначте гарантії прав кредитора при зміні чи розірванні шлюбного договору.
19. Проаналізуйте правовий режим речей професійних занять, придбаних за час шлюбу.
20. Розкрийте суть презумпції згоди іншого з подружжя на вчинення правочинів.
21. При наявності яких підстав майно кожного з подружжя може бути визнане спільною сумісною власністю?
22. Який порядок застосування позовної давності до вимог про поділ спільного майна подружжя.
23. На яке майно подружжя звертається стягнення при відшкодуванні шкоди, заподіяної їх малолітніми та неповнолітніми дітьми?
24. Які документи необхідно надати для реєстрації народження дитини?
25. За яких підстав вимога особи, яка записана батьком дитини, про оспорювання батьківства підлягає задоволенню судом?
26. Які особливості застосування інституту сурогатного материнства?
27. Розкрийте зміст права дитини на захист.
28. В чому полягає принцип роздільності майна батьків та дітей?
29. Який обсяг повноважень опікуна відносно майна підопічного?
30. Які особливості опіки та піклування з іноземним елементом.
31. Яке значення інституту усиновлення?
32. У чиїх інтересах у законодавстві передбачений інститут таємниці усиновлення дитини?
33. За яких обставин, особа не може бути усиновлювачем?
34. Хто здійснює нагляд за дотриманням прав усиновлених?
35. Розкрийте порядок та умови прийому документів від іноземців, які бажають усиновити дитину.
36. Визначте переваги та недоліки вибору конкретної форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування
37. Наведіть відмінності та спільні риси правового статусу патронатного вихователя, опікуна (піклувальника), батьків-вихователів, прийомних батьків, усиновлювачів.
38. Розкрийте зміст договору про передачу дитини у прийомну сім'ю.
39. Які документи потрібно зібрати кандидатам у патронатні вихователі?

ЗАРАХУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Якщо здобувач освіти отримав знання окрім формальної освіти у неформальній/інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно положення про «Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» та рішення кафедри (на основі аргументування викладача, що тематика семінарів, вебінарів, воркшопів, тренінгів, у яких взяв участь здобувач підтверджується сертифікатом, програмою, а також відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю тощо).

За підсумками оцінювання визнавати результати неформального навчання що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають навчальній дисципліні «Сімейне право» в цілому, окремому її розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені робочою програмою (силабусом) цієї дисципліни.

Рекомендована література

Базова (основна) Нормативні акти:

1. Конституція України від 28.06.1996р // режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року // режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Конвенція про захист дітей та співробітництво держав щодо міждержавного усиновлення від 29 травня 1993 року.-режим доступу http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_365
4. Європейська конвенція про усиновлення дітей від 27.11.2001.р. (Ратифікована Законом України № 30-17 від 15.02.2011р //.режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a17
5. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейних утримань від 23.11.2007 р. (Ратифіковано Законом України № 26-VII від 11.08.2013 р.)// режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l12
6. Гаазька конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання 1973 р. (діє в Україні з 1.08.2008 р.) режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973_001
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 року (дата набуття чинності для України – 23.03.1976 року) // режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
8. Декларація про соціальні та правові принципи щодо захисту та благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх усиновлення на національному та міжнародному рівнях// прийнята езолюцією ГА ООН: від 03.12.1986 р. №41/85 // режим доступу http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_131
9. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р., схвалена Генеральною Асамблеєю ООН (дата набуття чинності для України – 27.09.1991 року)// режим доступу www.rada.gov.ua
10. Конвенція про правову допомогу і правовідносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах з участю держав СНД від 22 січня 1993 року. // www.rada.gov.ua
11. Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 7 жовтня 2002 р., укладена в рамках Співдружності Незалежних Держав // www.rada.gov.ua

12. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III режим доступу. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14
13. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15
14. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618- IV режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436- IV режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15
16. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866- IV режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15
17. Проохорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14
18. Пронотаріат: Закон України від 02.09.1993 року № 3425-XII режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12
19. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 року № 2398-VI // режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17
20. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 року №1296-IV режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15
21. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в України: Закон України від 11.12.2003 року № 1296- IV режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15
22. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 року № 2342-IV// режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text
23. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей: Закон України від 02.06.2005 року № 2623-IV// режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-15
24. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 року № 2789-III режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14
25. Провиконавче провадження: Закон України від 2.06.2016р. режим доступу https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19
26. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства
27. Рішення ЄСПЛ від 16 липня 2015 року справа «Мамчур проти України». https:// Рішення ЄСПЛ від 24 липня 2018 року справа «Вишняков проти України». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d01
28. Рішення ЄСПЛ від від 20 травня 2010 року справа «Курочкін проти України». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_841
29. Рішення ЄСПЛ від 11 липня 2017 року справа «М.С. проти України». https://www.familylawstudies.org.ua/uk/espl/209113ua/
30. Рішення ЄСПЛ від від 20.03.2019 р справа «М.Т. проти України». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d46
31. Рішення ЄСПЛ від 18 грудня 2008 року справа «Савіни проти України». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_454
32. Рішення ЄСПЛ від від 07 травня 2009 року справа «Калачова проти Росії» https://protocol.ua/ru/vs_ktss

Підручники:

1. Дякович М.М. Сімейне право України. Навч. посібн. «ЕКУС», 2022, 416с.
2. Велика українська юридична енциклопедія: Т.12: Сімейне право/ ред..кол. В.І. Борисова та інш., Харків: Право, 2021
3. Сімейне право України// під ред О. В. Дзери. - Київ: Юрінком Інтер, 2020.- 520с.
1. Дзера О.В., Бондар Т.В. Сімейне право України// К., Юрінком Інтер, 2023 – 520с.
4. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України// під ред. Д.В. Журавльова.- К.: «Професіонал», 2021р. – 520с.
5. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України// під ред. О.В. Дзери, Т.В. Боднар.- К.: Юрінком Інтер, 2020.- 556с.
6. Процьків Н.М., Гетьманцева Н.Д. Сімейне право. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. -140с.
7. Чернега В.М. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право, К., Ліра-К, 2023, 370с.

Допоміжна

2. Аліменти. Актуальне законодавство та судова практика./ С.В. П'єтков, Д.В. Журавльов, О.Ю.Дрозд, В.Г. Дрозд. ЦУЛ., 2021, 342с.
3. Аліменти. Особливості нарахування, стягнення за рішенням (наказом) суду і в порядку виконавчого провадження. ./К.І.Чижмарь , Н.С. Кузнєцова, К.А. Бабенко, В.І. Журавель. ЦУЛ., 2019, 312с.
4. Белікова А.О.Виконання рішень Європейського суду з прав людини проти України у сімейних справах. Теоретичні та практичні аспекти//К., Юрінком Інтер, 2026, 252с.
5. Дзера О.В., Захарова О.С., Русанюк З.З. Аліменти. Законодавство. Коментар. Судова практика. К., Юрінком Інтер, 2020 – 400с.
6. Масюк В.В., Німащук М.Д. Позбавлення батьківських прав: юридичні аспекти – К. : Право, 2020, 246с.
7. Менджул М.В. Порівняльне сімейне право. – ТОВ «РІК» -У, 2021, 296с.
8. Нікітюк О.М. Охорона та захист права спільної власності подружжя: нотаріат, суд, виконавче провадження. - К.: Алерта, 2018.- 208с.
9. Розгон О.В. Договори у сімейному праві України.К.: Ін Юре, 2018 .- 302с.
10. Сафончик О.І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики.- Фенікс,2018.- 378с.
11. Чернега В.М. Проблеми та потенціал механізму правового регулювання сімейних відносин: монографія. К., Ліра-К, 2022. 508с.
12. Правовий режим майна подружжя у праві України та країн Європейського Союзу (порівняльно-правове дослідження) / Олег Простибоженко ; Київ. регіон. центр Нац. акад. прав. Наук України ; Центр сімейно-прав. дослідж. – Харків : Право, 2021. – 240 с.
13. Харитонова О.І., Давидова І.В., Сафончик О.І., Харитонова Є.О. Сімейні (родинні) цінності перед викликами гібридної війни: правові проблеми// Фенікс, 2025, 508с.
14. Якименко О.О. Майно подружжя. Судові спори. – Консоль, 2017. – 616с.
15. Code civil. Version consolidée au 1 septembre 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.legifrance.gouv.fr

Інформаційні ресурси

1. Сайт Європейського суду з прав людини: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c
2. Сайт Конституційного Суду України: http://www.ccu.gov.ua/
3. Сайт Верховного Суду України: https://supreme.court.gov.ua/supreme/

4. Сайт Верховної ради України: https://rada.gov.ua/
5. Сайт Міністерства юстиції України: https://minjust.gov.ua/

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoidobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriiafedkovycha/
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-tazapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeniyuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvnidokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomuuniversyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnuimeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.